

## АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

### ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-16>

УДК 342.9.037.05(477)

**З.О. ТУРУТЯ**

аспірант юридичного факультету

E-mail: [turutia.z@gmail.com](mailto:turutia.z@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0629-9860>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи 4

### АНАЛОГІЯ ЗАКОНУ ТА АНАЛОГІЯ ПРАВА У КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНШИХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНОГО ПРАВА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

**АНОТАЦІЯ** *Вступ.* У статті висвітлено процес застосування аналогії закону та аналогії права як інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. Встановлено, що способи, які не тотожні способам прямо передбаченим у законі (пункти 1-6 частини першої статті 5, пункти 1-8-1 частини другої статті 245 КАС України), але такі, що не суперечать закону та є ефективними є іншими способами захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

*Короткий зміст основних результатів дослідження.* Доведено, що критеріїв, які встановлені законодавством, для чіткого застосування судом інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві недостатньо. Зауважується, що адміністративний суд повинен мати чіткий алгоритм дій для такого застосування інших способів захисту порушених прав. Зроблено висновок, що такі способи не є безпосередньо тотожними до передбачених законом, але повинні бути подібними їм та схожими на них, ураховуючи ті ознаки інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що безпосередньо вказано у частині першій статті 5 та частині першій статті 245 КАС України. Такий висновок статті зроблено шляхом застосування граматичного способу тлумачення частини першої статті 5 та частини першої статті 245 КАС України, де має місце стале словосполучення «інший спосіб» як окрема синтаксична одиниця (конструкція), яку було утворено законодавцем шляхом поєднання двох вищевказаних слів на основі підрядного зв'язку, а також з урахуванням граматичного зв'язку та змісту. Адже слово «інший» означає той, що відрізняється від конкретного, наданого у межах конкретних обставин, але поєднання цього слова зі словом «спосіб» вказує на те, що інший спосіб за всіма своїми ознаками та юридичною природою повинен залишатися повноцінним та ефективним способом захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. Таким чином, інший спосіб повинен бути подібним та схожим до способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що прямо передбачено законом (пункти 1-6 частини першої статті 5, пункти 1-8-1 частини другої статті 245 КАС України).

*Висновок.* Коли йдеться про конкретизоване наповнення змісту інших способів захисту порушеного права, то у цьому випадку ми повинні виходити з можливості застосування аналогії закону та аналогії права. Це зумовлено тим, що названі категорії вже за своєю природою мають справу з роботою, спрямованою на застосування подібних явищ, предметів тощо (аналогія - (грец. *Αναλογία* - «відповідність»), як то подібність чи схожість у цілому предметів, які різняться один від одного, а також будь-яких явищ за певними якостями, ознаками або відношеннями). Враховується, що законодавство забороняє застосування аналогії закону та аналогії права лише для визначення підстав, меж повноважень та способу дій органів державної влади та місцевого самоврядування. В інших випадках таке застосування за наявності відповідних підстав буде можливим. Зокрема, як зазначено у частині шостій статті 7 КАС України, у разі відсутності закону, яким регулюються певні правовідносини, судом застосовується закон, який регулює такі правовідносини (йдеться про аналогію закону), а за його відсутності, суд може виходити із конституційних принципів чи загальних засад права (йдеться про аналогію права). Тобто, підставою такого застосування є відсутність закону, що регулює конкретні правовідносини. Такий підхід є достатньо важливим з огляду на те, що заборонено відмову в розгляді чи вирішенні адміністративних справ з мотивів неповноти, неясності, суперечливості або відсутності законодавства, яким регулюються спірні відносини (частина четверта статті 6 КАС України). Зауважується, що у цьому випадку йдеться про непрямий спосіб фіксації можливості застосування аналогії закону чи права.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** адміністративне судочинство, адміністративний суд, Кодекс адміністративного судочинства України, інші способи захисту порушених прав, аналогія закону, аналогія права

**Як цитувати:** Турутя З. Аналогія закону та аналогія права у контексті застосування інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право». 2024. Вип. 38. С. 144-151. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-16>

**In cites:** Z. O. Turutia (2024) Analogy of statute and analogy of law in the context of the application of other methods of protection of the violated right in administrative proceedings. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (38), P. 144-151. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-16> (in Ukrainian)

**Постановка проблеми.** Кодекс адміністративного судочинства України [1] (далі - КАС) у частині першій статті 5 та частині першій статті 245 передбачає конкретні способи захисту порушеного права в адміністративному судочинстві. У той же час, у частині другій статті 5 встановлено, що захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, що звернулася до суду, суд може здійснювати іншим способом але не в супереч закону та забезпечувати ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина та інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень із боку суб'єктів владних повноважень. У свою чергу, в абзаці 10 частини другої статті 245 встановлено, що у разі задоволення позову суд може ухвалити рішення про застосування іншого способу захисту прав, свобод, інтересів людини та громадянина, інших суб'єктів у сфері публічних правових відносин від порушень із боку суб'єктів, які наділені владними повноваженнями, що не суперечить закону, але й забезпечує ефективний захист таких прав, свобод й інтересів.

**Стан наукового дослідження теми.** Питаннями дослідження інших способів порушеного права займалися як вчені-адміністративісти так і вчені-цивілісти. Серед них доречно виокремити наукові здобутки В.В. Баранкової, В.В. Комарова, Ю.І. Матата [4], С.А. Невечера, З.В. Ромовської [5], В.І. Тертишнікова, Т.О. Чепульченка та ін.

**Мета дослідження.** Метою статті є дослідження аналогії закону та аналогії права у контексті застосування інших способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві.

**Основні результати дослідження.** Як уже нами зазначалось, виходячи з вищевказаних положень, іншими способами захисту порушених прав в адміністративному судочинстві є способи, що не тотожні способам прямо передбаченим у законі (пункти 1-6 частини першої статті 5, пункти 1-8-1 частини другої статті 245 КАС України), але такі, що не суперечать закону та є ефективними. Як зазначають Т.Є. Кагановська та В.О. Серьогін про те, що в адміністративно-правовій теорії, а також на практиці, належне адміністрування розвивалося у межах загальної концепції належного управління, яке охоплює ефективну

та демократичну владу однооментно з реалізацією суспільних інтересів і гарантованням прав сторонам захисту в адміністративних справах [1, с. 8]. Вочевидь, що для чіткого застосування судом інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві недостатньо. У зв'язку з цим, адміністративний суд повинен мати чіткий алгоритм дій для такого застосування. При цьому ураховуючи ті ознаки інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що безпосередньо вказано у частині першій статті 5 та частині першій статті 245 КАС України, можна висувати, що такі способи не є безпосередньо тотожними до передбачених законом, але повинні бути подібними їм та схожими на них.

Такий висновок можна зробити шляхом застосування граматичного способу тлумачення частини першої статті 5 та частини першої статті 245 КАС України, де має місце стале словосполучення «інший спосіб» як окрема синтаксична одиниця (конструкція), яку було утворено законодавцем шляхом поєднання двох вищевказаних слів на основі підрядного зв'язку, а також з урахуванням граматичного зв'язку та змісту. Адже слово «інший» означає той, що відрізняється від конкретного, наданого у межах конкретних обставин, але поєднання цього слова зі словом «спосіб» вказує на те, що інший спосіб за всіма своїми ознаками та юридичною природою повинен залишатися повноцінним та ефективним способом захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. Таким чином, інший спосіб повинен бути подібним та схожим до способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що прямо передбачено законом (пункти 1-6 частини першої статті 5, пункти 1-8-1 частини другої статті 245 КАС України).

Саме у зв'язку з цим, можна висувати, що коли ми говоримо про конкретизоване наповнення змісту інших способів захисту порушеного права, то у цьому випадку ми повинні виходити з можливості застосування аналогії закону та аналогії права.

Це зумовлено тим, що названі категорії вже за своєю природою мають справу з роботою, спрямованою на застосування подібних явищ, предметів тощо (аналогія – (грец. *Αναλογία* – «відповідність»), як то подібність чи схожість у цілому відмінних предметів, або

будь-яких явищ за певними властивостями чи ознаками).

Слід урахувати, що законодавство забороняє застосування аналогії закону та аналогії права лише для визначення підстав, меж повноважень та способу дій органів державної влади та місцевого самоврядування. В інших випадках таке застосування за наявності відповідних підстав буде можливим. Зокрема, як зазначено у частині шостій статті 7 КАС України, у разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права). Тобто, підставою такого застосування є відсутність закону, що регулює конкретні правовідносини. Такий підхід є достатньо важливим з огляду на те, що забороняється відмова в розгляді та вирішенні адміністративної справи з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини (частина четверта статті 6 КАС України). Переконані в тому, що у цьому випадку ідеться про непрямий спосіб фіксації можливості застосування аналогії закону чи права.

До речі, навіть Кримінальний процесуальний кодекс України [2] (далі – КПК) містить положення, що вказують на можливість застосування аналогії у випадку не врегулювання чи неоднозначного регулювання питань кримінального провадження. Так, відповідно до частини шостої статті 9 КПК України, у випадках, коли положеннями означеного вище Кодексу не врегульовано або неточно врегульовано окремі питання кримінального провадження, можуть бути застосовані загальні засади кримінального провадження: верховенства права; законності; рівності перед законом та судом; поваги до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканності житла або іншого володіння особи; таємниці спілкування; невтручання в особисте життя; недоторканності права власності; презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини; свободи від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. Також можуть бути застосовані засади, що включають у себе заборону двократного притягнення до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступу до правосуддя, а також обов'язковості судових рішень; змагальності сторін та свободи в поданні до суду власних

доказів і у доказуванні перед судом їх переконливості; безпосередності дослідження показань, речей і документів; забезпеченості права на оскарження процесуальних рішень, як то дій чи то бездіяльності; публічності; диспозитивності; гласності та відкритості судового провадження і його повна фіксація технічними засобами; розумності строків; мови, якою здійснюється кримінальне провадження.

У той же час, коли є відповідний закон, що базується на принципі верховенства права, то він повинен бути застосований та відшукування іншого у такому випадку фактично заборонено. Такий висновок базується на низці положень КАС України, зокрема, таких як частина перша статті 3 про те, що порядок здійснення адміністративного судочинства встановлено Конституцією України, цим Кодексом і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; частина третя статті 3 про те, що провадження в адміністративних справах здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи та ін. Крім того, вищевикладений висновок підкріплюється позицією Верховного Суду, який імперативно вказав на те, що аналогія закону та аналогія права допускається для застосування адміністративним судом тільки у випадку повної відсутності закону, що регулює означені правовідносини (пункт 64 справи № 640/23179/19, що було розглянуто Верховним Судом у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у межах адміністративного провадження № К/9901/26528/20 від 11 березня 2021 року) [3].

Крім того, в аспекті застосування аналогії слід розуміти те, що норма про неї так виписана, що свідчить про порядок застосування, який полягає у тому, що спочатку слід розглянути питання про можливість застосування аналогії закону, а лише у разі відсутності такого, виходити на питання застосування аналогії права. З урахуванням цього, слід виходити з первинної задачі застосування аналогії закону, яка стосовно способів захисту, передбачених у статті 5 та статті 245 КАС України може полягати у застосуванні міжгалузевої аналогії, яка полягає у застосуванні положень ГК України та ЦК України, які стосуються відповідних способів захисту. Зокрема, у частині другій статті 20 ГК України передбачено десять окремих абзаців, де викладено конкретні та чітко прописані способи захисту і в частині другій статті 16 ЦК України передбачено десять окремих абзаців щодо

конкретно визначених способів захисту порушених прав.

До речі, на такий тип міжгалузевої аналогії у межах процесуального законодавства звертається увага у юридичній літературі. Так, Ю. І. Матат пише, що як прикладом застосування міжгалузевої аналогії є ухвала судді про повернення адміністративної справи до суду першої інстанції для усунення недоліків при оформленні справи з наданням певного строку для усунення таких недоліків [5, с. 48]. Коли суддею у цій справі виявлено недоліки, що пов'язані з оформленням, ураховуючи, що норми КАС на момент розгляду справи не містять вимоги щодо порядку повернення апеляційним судом справи, що оформлена неналежним чином, до суду першої інстанції, відповідно до положень КАС визнає за необхідність застосування положень частини четвертої ст. 297 ЦПК України за принципом аналогії та постановляє ухвалу про повернення справи до суду першої інстанції для усунення недоліків у її оформленні.

Схожою виявляється ситуація щодо визначення підсудності адміністративної справи, коли стороною у справі є суд чи то суддя цього суду. Ураховуючи, що питання КАС України не урегульовані, суди при розглядаючи матеріали адміністративного позову, що пред'явлений судді адміністративного суду, керуються статтею 108 ЦПК України, в якій встановлено порядок визначення підсудності цивільних справ, у яких однією стороною є суд чи суддя цього суду. Ураховуючи все, що зазначено вище, дослідник резюмує, що зазначена норма ЦПК України підлягає застосуванню при визначенні підсудності адміністративної справи за правилами міжгалузевої аналогії [4, с. 49-50].

Ураховуючи наявну практику застосування міжгалузевої аналогії щодо застосування процесуальних законів, відповідно слід констатувати, що на наш погляд частина шоста статті 7 КАС України не може обмежуватися лише нормами матеріального права (про що буде йтися далі). Разом із тим, у цивілістичній літературі має місце сумнів щодо процесуальної аналогії. Так, З. В. Ромовська піддає сумніву можливість застосування процесуальної аналогії та аргументує, що про можливість прогалини у регулюванні судової процедури, зокрема, у ЦПК України немає навіть щонайменшого натяку [5, с. 52-53]. У цьому контексті слід вказати на те, що вказаний Кодекс як прямо, так і опосередковано (до речі, як і КАС України, але останній більшою мірою) вказує на це. Так, про можливість застосуван-

ня процесуальної аналогії вказано у частині дев'ятій статті 10, де передбачено, що якщо спірні відносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права). У цьому випадку, на наш погляд, жодного обмеження щодо процесуальної аналогії ця норма не містить.

Що стосується опосередкованого передбачення можливості застосування аналогії, то це зроблено у частині десятій цієї ж статті: заборонено відмову в розгляді справи за мотиву відсутності, неповноти, нечіткості, суперечливості законодавства, що регулює спірні відносини. Крім того, конструкція непрямого закріплення можливості здійснення процесуальної автономії прослідковується крізь призму значущості у сучасних умовах становлення процесуальних систем принципу верховенства права. Указаний принцип первинно закріплений у Конституції України (частина перша статті 8) має пряму дію (частина третя статті 8), має чітку фіксацію у КАС України. При чому слід звернути особливу увагу на те, що заборона відмовляти у розгляді та вирішувати адміністративних справ з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини зафіксовано безпосередньо у статті 6 КАС України, що має назву «Верховенство права».

Більше того, існуюче спірне доктринальне заперечення процесуальної аналогії особливо сильно розбивається саме крізь призму юридичної конструкції аналогії права в адміністративному судочинстві. Адже, аналогія права передбачена, як уже було зазначено, не лише у КАС України, але й, зокрема, в ЦПК України, ГПК України. Так, наприклад, у частині одинадцятій статті 11 ГПК України встановлено заборону у відмові у правосудді з мотивів неповноти, неясності, суперечливості або відсутності законодавства, що регулює спірні правовідносини. А в попередній частині (десятій) цієї ж статті йдеться про аналогію: якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосовано, то судом застосовується закон, яким врегульовано аналогічні правовідносини (аналогія закону), а за його відсутності – виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права).

Дуже схожа концептуальна побудова має місце у ЦПК України. Так, частина десята статті 10 ЦПК містить заборону щодо відмови у розгляді справи у разі відсутності, неповноти,

нечіткості, суперечливості законодавства, яким врегульовано спірні правовідносини, а частина дев'ята цієї ж статті вказує на аналогію: якщо спірні відносини не врегульовані законом, судом застосовується закон, яким врегульовано аналогічні за змістом правовідносини (аналогія закону), а при відсутності такого – суд виходить із загальних принципів законодавства (аналогія права). Слід звернути особливу увагу на змістовне наповнення аналогії права, яка передбачає у випадку відсутності законодавчого регулювання з точки зору цих кодексів звернення до загальних засад і змісту законодавства (ГПК України) та до загальних засад законодавства (ЦПК України).

Разом із тим, КАС України підходить саме до цього питання дещо по іншому. Так, відповідно до другої частини першого речення частини шостої статті 7, аналогія права передбачає звернення до конституційних принципів та загальних засад права. Якщо уявити, що ця норма імперативно стосується лише матеріально-правової аналогії та тим самим процесуальна аналогія жорстко заборонена.

При чому, ураховуючи змістовне наповнення аналогії права за КАС України, йдеться про першочергове звернення до конституційних принципів, а значить у першу чергу до Конституції України. І в той же час, за відсутності процесуального закону (конкретного аспекту процесуального регулювання) адміністративний суд, виходячи з такої доктринальної побудови щодо заборони процесуальної аналогії, не має можливості застосовувати конституційні принципи, а отже Конституцію України.

Такий стан речей суперечить базовим сучасним цивілізаційним постулатам побудови національної правової системи України та системи адміністративного судочинства. Так, статтею 8 Основного Закону України регламентовано визнання в Україні принципу верховенства (панування) права. Конституція України має найвищу юридичну силу, а закони й інші нормативно-правові акти ухвалюються на основі Конституції України та повинні їй відповідати. При цьому норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. При чому тут не уточнюється про яке право йдеться: матеріальне чи процесуальне, адже Конституція, будучи Основним Законом, що має найвищу юридичну силу та є базою для розвитку поточного законодавства, універ-

сальним нормативно-правовим актом стосується і матеріального права, і процесуального.

Більше того, згідно з частиною першою статті 3 КАС України, порядок здійснення адміністративного судочинства встановлюється Конституцією України, цим Кодексом та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Як видно, ця норма говорить, що першоосновою порядку здійснення адміністративного судочинства є Конституція та у випадку, якщо КАС України суперечить їй, або має прогалини процесуального регулювання, застосуванню підлягає саме Конституція. На розвиток цього положення спрямовано приписи частини першої статті 7 КАС України, де передбачено, що суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У контексті розуміння можливості здійснення процесуальної аналогії також важливого значення мають положення, зафіксовані у частинах третій та четвертій статті 7 КАС України, де встановлено, що коли правовий акт не відповідає Конституції України, законам України, міжнародним договорам, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншим правовим актам, судом застосовується правовий акт, який має вищу юридичну силу, або положення відповідного міжнародного договору України. Якщо суд дійшов висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, адміністративним судом не застосовується такий закон чи інший правовий акт, а застосовуються норми Конституції України як норми прямої дії. Комплексне тлумачення останньої норми дозволяє висувати, що під терміном «закон» можна розуміти і КАС України.

Таким чином, положення про можливість звернення до Конституції України та відповідно конституційних принципів, у тому числі й у випадку коли КАС України не регулює відповідні правовідносини, або суперечить Конституції України підтверджують можливість застосування процесуальної аналогії. Також, у КАС України безпосередньо перед нормою, яка встановлює заборону розглядати та вирішувати адміністративну справу з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини, іде положення про те, що звернення до адміністративного суду для захисту прав і свобод людини та громадя-

нина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (частина третя статті 6).

І, нарешті, слід ураховувати і те, що частина шоста статті 7 КАС України передбачає, що у межах аналогії права суд виходить у першу чергу із конституційних принципів і загальних засад права. У цьому аспекті слід зважати на те, що найважливіші засадничі конституційні принципи, які охоплюють і базові загальні засади права у найбільш концентрованому вигляді передбачено у засадах конституційного ладу України. Як зазначають автори комплексної роботи за редакцією Т. Є. Кагановської, засади конституційного ладу є базовими, ключовими та фундаментальними конституційними принципами, які найбільш концентровано зафіксовано в нормах насамперед першого розділу Конституції України, та які визначають і регламентують найважливіші питання устрою держави, а також і суспільства, при цьому інші положення Основного Закону України не повинні суперечити їм [6, с. 157]. Віддаючи особливе значення засадам конституційного ладу, вітчизняний законодавець у частині першій статті 9 Закону України «Про правотворчу діяльність» вказав на те, що законодавство, як взаємопов'язана і упорядкована система нормативно-правових актів України та чинних міжнародних договорів України, структурується від актів вищої юридичної сили до актів нижчої юридичної сили з урахуванням, у першу чергу, засад конституційного ладу в Україні. Крім того, у цьому ж Законі (пункт перший частини першої статті 19) встановлено, що юридична сила, як властивість

нормативно-правових актів та встановлених ними норм права, яка є базою для визначення співвідношення їх взаємної ієрархічної підпорядкованості у системі нормативно-правових актів, зумовлена сукупністю ознак, що виходять, передусім, із загальних засад конституційного ладу.

Отже, засади конституційного ладу України, будучи інтеграційним утворенням найважливіших конституційних принципів та загальних засад права виступає відправною точкою для застосування аналогії права в адміністративному судочинстві, що не може мати обмежень зважаючи на належність аналогії чи до матеріальної, чи до процесуальної.

**Висновки.** Таким чином, вважаємо, що саме КАС України формує таку правову конструкцію, за якою вищевказана доктринальна позиція про неможливість процесуальної аналогії виглядає не обґрунтованою.

З цього приводу варто говорити про те, що застосування інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, що має, як уже зазначалось, і матеріальну, і процесуальну складову, через аналогію закону та аналогію права не має жодних перешкод.

Більше того, аналогія закону та аналогія права у цьому випадку виступають тими засобами юридичної техніки, саме за посередництвом яких адміністративний суд має змогу сформулювати та застосувати інший спосіб захисту порушеного права, який буде ефективним щодо конкретної ситуації та таким, що не суперечить закону.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кагановська Т.Є., Серьогін В.О. Право на належне адміністрування як конституційне право особи: доповідь ЄС. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Право». 2024. Вип. 37. С. 8-27 DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-01>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36. № 37. Ст.446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. № 11-12, № 13. Ст.88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Постанова іменем України Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 11 березня 2021 року м. Київ справа № 640/23179/19 адміністративне провадження № К/9901/26528/20. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/95439046>
5. Матат Ю. І. Субсидіарне застосування норм права як засіб подолання прогалин у законодавстві. Юридична осінь 2012 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів. м. Харків, 13 листопада 2012р. Харків, 2012. С. 47-50.
6. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: підручник. К. : Алерта, КНТ; ЦУЛ, 2009. 594 с.
7. Держава у правовому вимірі : навч. посіб. у питаннях і відповідях / Т. Є. Кагановська, Є. І. Григоренко, Я. О. Григоренко, О. С. Передерій. За ред. Т. Є. Кагановської. Х. : Право, 2013. 586 с.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2024

Стаття рекомендована до друку 27.11.2024

**Z.O. TURUTIA**

PhD student, Faculty of Law

E-mail: [turutia.z@gmail.com](mailto:turutia.z@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0629-9860>

V. N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

## **ANALOGY OF STATUTE AND ANALOGY OF LAW IN THE CONTEXT OF THE APPLICATION OF OTHER METHODS OF PROTECTION OF THE VIOLATED RIGHT IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS**

**ANNOTATION.** *Introduction.* The article establishes that methods that are not identical to the methods directly provided for in the law (paragraphs 1-6 of the first part of Article 5, paragraphs 1-8-1 of the second part of Article 245 of the Civil Code of Ukraine), but which do not contradict the law and are effective are other ways of protecting violated rights in administrative proceedings.

*Summary of the main results of the study.* Obviously, the given criteria for the clear application by the court of other methods of protection of violated rights in administrative proceedings are not enough. It is noted that the administrative court should have a clear algorithm of actions for such use of other methods of protection of violated rights. It was concluded that such methods are not directly identical to those provided by law, but must be similar to them and similar to them, taking into account the features of other methods of protecting violated rights in administrative proceedings, which are directly indicated in the first part of Article 5 and the first part of Article 245 of the Civil Code of Ukraine.

This conclusion of the article is made by applying the grammatical method of interpretation of the first part of Article 5 and the first part of Article 245 of the Civil Code of Ukraine, where the fixed phrase "another way" occurs as a separate syntactic unit (construction), which was formed by the legislator by combining the two above-mentioned words on the basis of the subjunctive connection, as well as taking into account grammatical connection and content. After all, as mentioned in subsection 1.2. of this dissertation, the word "other" means that which differs from the specific one provided within the specific circumstances, but the combination of this word with the word "method" indicates that the other method in all its features and legal nature must remain a full and effective method protection of violated rights in administrative proceedings. Thus, another method should be similar and similar to the methods of protecting violated rights in administrative proceedings, which is directly provided for by law (paragraphs 1-6 of the first part of Article 5, paragraphs 1-8-1 of the second part of Article 245 of the Civil Code of Ukraine). In this connection, it can be concluded that when we talk about the concrete content of other ways of protecting the violated right, then in this case we should start from the possibility of applying the analogy of the law and the analogy of the law. This is due to the fact that the named categories, by their very nature, deal with work aimed at the application of similar phenomena, objects, etc. (analogy - (Greek. Αναλογία - "correspondence") - similarity, similarity in general of different objects, phenomena according to certain properties, signs or relations). It is taken into account that the legislation prohibits the application of the analogy of the law and the analogy of the law only to determine the grounds, limits of powers and the way of actions of state authorities and local self-government bodies. In other cases, such application will be possible if there are appropriate grounds. In particular, as stated in part six of Article 7 of the Civil Code of Ukraine, in the absence of a law regulating the relevant legal relations, the court applies the law regulating similar legal relations (analogy of the law), and in the absence of such a law, the court proceeds from constitutional principles and general principles of law (analogy of law).

*Conclusion.* That is, the reason for such application is the absence of a law regulating specific legal relations. Such an approach is quite important given the fact that it is prohibited to refuse to consider and resolve an administrative case on the grounds of incompleteness, ambiguity, contradiction or absence of legislation regulating disputed relations (part four of Article 6 of the Civil Code of Ukraine). It is noted that in this case it is an indirect way of fixing the possibility of applying the analogy of law or law.

**KEYWORDS:** *administrative proceedings, administrative court, Code of Administrative Proceedings of Ukraine, other methods of protection of violated rights, analogy of the law, analogy of the law.*

### **REFERENCES:**

1. Kaganovska T.E., Serohin V.O. (2024). The right to good administration as a constitutional right of the person: eu experience. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"* (37), P. 8-27. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-01> (in Ukrainian)
2. Code of Administrative Procedure of Ukraine dated July 6, 2005 No. 2747-IV. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2005. No. 35-36. No. 37. Art. 446. (in Ukrainian)
3. Criminal Procedure Code of Ukraine dated April 13, 2012 No. 4651-VI. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2013. No. 9-10. No. 11-12, No. 13. Art. 88 (in Ukrainian)
4. Resolution on behalf of Ukraine of the Supreme Court as part of the panel of judges of the Cassation Administrative Court dated March 11, 2021, Kyiv, case No. 640/23179/19, administrative proceeding No. K/9901/26528/20. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/95439046> (in Ukrainian)

5. Matat Y. I. (2012). Subsidiary application of legal norms as a means of overcoming gaps in legislation. *Legal autumn of 2012*. Kharkiv: National Yaroslav the Wise University of Law, Academician of Ukraine. P. 47-50 (in Ukrainian)
6. Romovska Z. V. (2009). Ukrainian civil law: a textbook. Kyiv: Alerta, KNT; TsUL. 594 p. (in Ukrainian)
7. The state in the legal dimension: education manual in questions and answers / Under the editorship T. E. Kaganovskaya. Kharkiv: Pravo, 2013. 586 p. (in Ukrainian).

The article was received by the editors 22.10.2024

The article is recommended for printing 27.11.2024